

Sygn. akt I ACa 710/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Boniecki (spr.)
Sędziowie:	SSA Rafał Dzyr SSO (del.) Izabella Dyka
Protokolant:	st. sekr. sądowy Grzegorz Polak

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2020 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa I. K.

przeciwko (...)S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 18 lutego 2019 r. sygn. akt I C 2139/18

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że kwotę 4.062,75 zł obniża do kwoty 2.708,50 zł (dwa tysiące siedemset osiem złotych 50/100);**
- 2. oddala apelację w pozostałym zakresie;**
- 3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSO (del.) Izabella Dyka SSA Marek Boniecki SSA Rafał Dzyr

Sygn. akt I ACa 710/19

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 8 października 2020 r.

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2019 r. Sąd Okręgowy w Kielcach: I. zasądził od (...) S.A. w W. na rzecz I. K. 60.200 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od 1 lipca 2017r. do dnia zapłaty; II. oddalił powództwo w pozostałej

części; III. zasądził od pozwanego na rzecz powódki 4062,75 zł tytułem kosztów procesu oraz orzekł o nieuiszczonych kosztach sądowych.

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny szczegółowo zaprezentowany w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, z którego to uzasadnienia wynika, że w dniu 19 listopada 2016 r. doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego śmierć poniósł m.in. ojciec powódki - R. G. (1). Zmarły miał (...)lat. Pozostawił żonę i dwoje dzieci: powódkę oraz syna. Powódka w dacie śmierci ojca miała (...)lat, była mężatką, miała dwoje dzieci. Wraz z mężem i dziećmi mieszkała w domu teściów w odległości około 10 km od domu rodzinnego. Zmarły był osobą zdrową, pracował zawodowo jako elektryk. Rodzina była bardzo zżyta ze sobą. Często wyjeżdżali na wspólne wycieczki. Powódka odwiedzała rodziców praktycznie codziennie. Łączyły ją bardzo bliskie i silne relacje z ojcem. Zawsze mogła liczyć na jego wsparcie. Śmierć R. G. (1) była wielkim wstrząsem dla całej rodziny. Powódka wraz z matką zmuszona była dokonać identyfikacji zwłok, następnie zajęła się organizacją pogrzebu i pochówku. Matka powódki po tragicznej śmierci męża cierpi na zaburzenia adaptacyjne, leczy się psychiatrycznie. Brat powódki po śmierci ojca wyprowadził się z domu rodzinnego, gdyż panująca w domu żałoba była dla niego zbyt dużym obciążeniem. Z uwagi na stan psychiczny matki powódka czuje się w obowiązku wspierania jej i pomagania. Codziennie odwiedza matkę, wraz z mężem pomaga w pracach domowych, zawozi matkę na terapię psychologiczną i do psychiatry. Powódka w dalszym ciągu przeżywa śmierć ojca, często płacze, wspomina go. Bardzo często jeździ na cmentarz. Jest smutna, wcześniej była radosną osobą. W domu rodzinnym pozostały nienaruszone wszystkie rzeczy należące do R. G. (1). Zarówno mąż i teściowie wspierają powódkę, przy czym często dochodzi pomiędzy powódką i mężem do nieporozumień z uwagi na czas i uwagę powódki skierowaną na wspieranie i pomoc matki oraz wciąż żywe przeżywanie żałoby. Powódka nie pracuje zawodowo, zajmuje się wychowaniem dzieci. Na skutek zgłoszenia szkody decyzją z 2 czerwca 2017 r. pozwany przyjął odpowiedzialność za zaistniałą szkodę i przyznał powódce 19.800 zł zadośćuczynienia. Pismem z 29 czerwca 2017 r. powódka zgłosiła żądanie przyznania 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Odwołanie powódki od decyzji z 2 czerwca 2017r. nie zostało uwzględnione.

W ustalonym przez siebie stanie faktycznym Sąd Okręgowy przyjął, że:

- podstawę prawną dochodzonego roszczenia stanowił przepis art. 446 §4 k.c. w zw. z art. 446 §1 k.c. oraz art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych;
- odpowiedzialność pozwanego była niesporna;
- na skutek tragicznej śmierci ojca powódka doznała krzywdy, której rozmiar uzasadnia przyznanie zadośćuczynienia w łącznej kwocie 80.000 zł;
- przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia należało wziąć pod uwagę, że: śmierć R. G. (1) była nagła i niespodziewana, odbiła się na życiu i funkcjonowaniu powódki oraz całej rodziny; powódkę i zmarłego ojca łączyły bardzo silne więzi; okres żałoby u powódki nie zakończył się; cierpienia i żal potęguje sytuacja, w jakiej znalazła się matka, względem której powódka przyjęła obowiązek opieki;
- odsetki, na podstawie art. 481 §1 k.c. w zw. z art. 817 §1 k.c., należało przyznać od upływu 30 dni od złożenia przez powódkę pisma zawierającego żądanie zasądzenia kwoty 100.000 zł, co nastąpiło 29 maja 2019 r.; przytoczone w piśmie okoliczności pozwalały na ocenę zaistniałej u powódki krzywdy;
- pozwany nie udowodnił przyczynienia się R. G. (1) do powstałej szkody;
- za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu należało przyjąć art. 98 §2 k.p.c. w zw. art. 102 k.p.c. i art. 100 k.p.c.; powódka wygrała proces w 75 % i w takiej części zasadne było zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki ww. kosztów; z uwagi na fakt, że żądanie powódki było uzasadnione co do zasady nie obciążono jej obowiązkiem zwrotu kosztów na rzecz pozwanego.

Wyrok powyższy w punkcie I co do kwoty 30.000 zł i odsetek od tejże oraz odnośnie do kosztów procesu i kosztów sądowych zaskarżył apelacją pozwany.

Apelujący zarzucił naruszenie: 1) art 446 §4 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez niewłaściwą interpretację i nieuwzględnienie wszystkich okoliczności mających wpływ na wysokość zadośćuczynienia, a w konsekwencji uznanie, że powódka udowodniła, iż w stanie faktycznym niniejszej sprawy odpowiednią kwotą zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci osoby bliskiej, tj. ojca R. G. (1) jest łączna kwota 80.000 zł zadośćuczynienia, w sytuacji gdy zgromadzony materiał dowodowy przedmiotowej sprawy wskazuje, że taka kwota jest rażąco zawyżona, nieadekwatna do rozmiaru doznanej przez powódkę krzywdy,

a w konsekwencji w ocenie pozwanej przyznana kwota nie będzie spełniać funkcji kompensacyjnej, lecz spowoduje jedynie wzbogacenie się powódki, a sumą odpowiednią zadośćuczynienia dla powódki po śmierci R. G. (1) jest łączna kwota 50.000 zł; 2) art. 233 §1 k.p.c. poprzez dowolną, wybiórczą na korzyść powódki i sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, a także błędy w ustaleniach faktycznych, polegające na: a) ustaleniu, że zakres cierpień powódki po śmierci ojca uzasadnia przyznanie powódce rekompensaty w postaci zadośćuczynienia w łącznej kwocie 80.000 zł,

w sytuacji gdy brak jest uzasadnienia dla takiego rozstrzygnięcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, b) ustaleniu, że powódka po śmierci ojca doświadczyła i wciąż doświadcza ciężkiego stresu związanego z reakcją żałoby, w dalszym ciągu odczuwa wielki żal, poczucie krzywdy, smutek i przygnębienie, a okres żałoby u powódki mimo upływu czasu nie zakończył się, nie potrafi przeżywać radośnie świąt, codzienne wizyty w domu rodzinnym stanowią obecnie dla powódki silne przeżycie emocjonalne, bo w domu nadal znajdują się nienaruszone wszystkie rzeczy zmarłego, powódka odczuwa pustkę i brak ojca, pomimo, że takie okoliczności nie wynikają ze zgromadzonego materiału dowodowego, a zwłaszcza

z opinii specjalisty psychiatry/psychologa, a Sąd rozpoznający sprawę nie posiada wiedzy specjalnej w tym zakresie, a ponadto powódka nie leczyła się ani psychiatrycznie, ani psychologicznie, wypełnia wszystkie swoje role społeczne i zawodowe, co wskazuje że powódka nie przeżywała żałoby w sposób powikłany, patologiczny, c) ustalenie, że częste wizyty powódki w domu rodzinnym są powodem rodzących się czasem konfliktów pomiędzy powódką a jej mężem, pomimo że z zeznań samej powódki oraz jej teściowej A. K. wynika, że powódka ma bardzo dobre relacje z mężem, a po śmierci ojca nawet lepsze niż przed śmiercią; d) zaniechanie dokonania oceny wiarygodności zeznań powódki i świadków, pomimo że zarówno powódka, jak i świadkowie H. G., R. G. (2) i M. K., również będąc stronami postępowań o roszczenia pieniężne po śmierci R. G. (1) i w związku ze swoją trudną sytuacją materialną (bez związku ze śmiercią R. G. (1)), są bezpośrednio zainteresowani wynikiem sprawy,

a ponadto zeznania świadków i powódki wskazujące na przeżycia psychiczne powódki przekraczające przeżycia towarzyszące typowej żałobie po śmierci osoby bliskiej,

a jednocześnie zaniechanie leczenia psychiatrycznego, prawidłowe wypełnianie wszystkich ról społecznych i rodzinnych, zaniechanie zgłoszenia wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychiatry, budzą wątpliwość co do stanu faktycznego, e) pominięcie, że linia życiowa powódki po śmierci ojca nie uległa załamaniu, a powódka prawidłowo wypełnia swoje wszystkie role społeczne i zawodowe, f) pominięcie ustaleń wynikających z zeznań świadków, a wskazujących, że powódka prawidłowo funkcjonuje, tj. że powódka była w ubiegłym roku na wakacjach, bierze udział w uroczystościach rodzinnych, pomaga matce, zajmuje się dziećmi i domem, g) pominięcie przy ustalaniu sumy zadośćuczynienia, że powódka w chwili śmierci ojca była dorosłą osobą, mającą prawie od 10 lat swoją rodzinę: męża, dzieci, a także okoliczności, że powódka nie prowadziła od chwili wyjścia za mąż wspólnego gospodarstwa domowego z ojcem; 3) art. 278 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń, które wymagają opinii biegłego specjalisty psychiatry/psychologa w oparciu o zeznania świadków i powódki, tj. ustalenie że powódka po śmierci ojca doświadczyła i wciąż doświadcza ciężkiego stresu związanego z reakcją żałoby, w dalszym ciągu odczuwa wielki żal, poczucie krzywdy, smutek i przygnębienie, a okres żałoby u powódki mimo upływu czasu nie zakończył się, 4) art. 299 k.p.c. i art. 258 k.p.c. poprzez wydanie orzeczenia w oparciu o zeznania powódki i świadków, którzy są bezpośrednio zainteresowani wynikiem sprawy i tylko w zakresie korzystnym dla powódki; 5) art. 98 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. i art. 100 k.p.c. poprzez nieprawidłowe rozstrzygnięcie w zakresie kosztów procesu, polegające na tym, że Sąd nie obciążył

powódki obowiązkiem zwrotu kosztów na rzecz pozwanej, pomimo że zaistniały ustawowe przesłanki do rozdzielenia kosztów stosownie do wyniku sprawy.

W konkluzji skarżący wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I poprzez oddalenie powództwa również co do kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 1 lipca 2017 r. do dnia zapłaty; zmianę pkt. III, IV i V wyroku poprzez prawidłowe wyliczenie kosztów procesu, tj. ponowne rozstrzygnięcie o kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych stosownie do wyniku sprawy zgodnie z art. 100 k.p.c. oraz obciążenie pozwanej nieuiszczonymi wydatkami proporcjonalnie do wyniku sprawy, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie jedynie w niewielkim zakresie.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, który Sąd Apelacyjny przyjął za własny.

Nieskuteczne okazały się zarzuty naruszenia art. 233 §1 k.p.c. Zgodnie z utrwalonymi w tej mierze poglądami doktryny i judykatury skuteczne podniesienie zarzutu obrazy ww. przepisu wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2009 r., II PK 261/08). Jeśli sądowi nie można wytknąć błędnego z punktu widzenia logiki i doświadczenia życiowego rozumowania, nie dochodzi do obrazy powoływanego przepisu, nawet jeśli z dowodu można wywieść wnioski inne niż przyjęte przez sąd. W rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji dokonał analizy zaoferowanych przez strony procesu dowodów, zaś apelacji nie udało się wykazać nielogicznego czy sprzecznego z zasadami doświadczenia życiowego wnioskowania przy ich ocenie.

Sam fakt, że zeznania zostały złożone przez osoby pośrednio lub bezpośrednio zainteresowane rozstrzygnięciem na korzyść powódki, nie przekreśla ich wiarygodności,

a jedynie nakazuje podchodzić do nich ze szczególną ostrożnością. Oczywistym wydaje się przy tym, że to właśnie osoby z najbliższego otoczenia powódki dysponują najlepszymi informacjami odnośnie zarówno do charakteru więzi istniejących między nią a zmarłym ojcem w chwili jego śmierci, jak i funkcjonowania powódki po tym tragicznym wydarzeniu. W świetle niekwestionowanych ustaleń dotyczących intensywnych relacji emocjonalnych powódki z ojcem oraz bezspornej nagłości śmierci, za jak najbardziej zgodne z zasadami doświadczenia życiowego uznać należy przyjęcie za wiarygodne, że powódka do tej pory głęboko przeżywa odejście najbliższej jej osoby.

Nie było też dowolnym ustaleniem, że częste wizyty powódki u matki, której udziela stałej pomocy, powodują nieporozumienia między powódką i jej mężem, albowiem okoliczność ta wynika z zeznań strony. Nie zachodzi tu, wbrew przekonaniu skarżącego, sprzeczność

z zeznaniami, z których ma wynikać, że relacje między małżonkami są dobre, albowiem drobne nieporozumienia co do zasady występują w każdym związku dwóch osób. Poza tym okoliczność ta nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia, albowiem w ocenie Sądu Apelacyjnego podniesiona została jedynie dla zobrazowania intensywności opieki nad matką.

Nie ma racji apelujący, zarzucając Sądowi Okręgowemu brak oceny wiarygodności zeznań świadków, o czym świadczy odpowiedni fragment uzasadnienia zaskarżonego wyroku (k. 199). Zdawkowość motywów w tej części wynikać może z treści art. 328 §2 k.p.c.

(w brzmieniu sprzed 7 listopada 2019 r.), który nie nakładał na sąd obowiązku podawania przyczyn, dla których określone dowody uznał za wiarygodne.

Pozostałe zarzuty dotyczące naruszenia art. 233 §1 k.p.c. odnosiły się do okoliczności wziętych pod uwagę przez Sąd Okręgowy przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, co podlegało ocenie poprzez pryzmat przepisów prawa materialnego, o czym niżej.

Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 278 k.p.c., albowiem stwierdzenie, że dana osoba przeżywa śmierć bliskiej osoby i w jaki sposób to czyni, nie wymaga wiadomości specjalnych. Zauważyć przy tym wypada, że powódka nie doszukiwała się swojej krzywdy w uszczerbku na zdrowiu psychicznym, a przynajmniej taki element nie został wzięty pod uwagę przez Sąd Okręgowy.

Oczywiście bezzasadne okazały się zarzuty obrazy art. 299 k.p.c. i art. 258 k.p.c. Przede wszystkim nie mogło dojść do naruszenia tych przepisów poprzez przyznanie wiarygodności określonym świadkom czy stronie, albowiem regulują one całkowicie odmienne kwestie. Poza tym, jak już wskazano wyżej, ocena Sądu pierwszej instancji w tym zakresie była jak najbardziej prawidłowa.

Zaskarżony wyrok nie narusza także art. 446 §4 k.c. W przepisie tym ustawodawca wskazał, że suma pieniężna przyznana tytułem zadośćuczynienia ma być odpowiednia, nie precyzując jednak zasad ustalania jej wysokości. Nie ulega wątpliwości w kontekście kompensacyjnego charakteru zadośćuczynienia, że o wysokości tej każdorazowo decydować będzie rozmiar krzywdy doznanej przez poszkodowanego. Niedający się wymierzyć ściśle charakter krzywdy sprawia, że ustalenie jej rozmiaru, a tym samym i wysokości zadośćuczynienia, zależy od oceny sądu, która powinna uwzględniać całokształt okoliczności. Przykładowo wymienić należy tu rozmiar doznanych cierpień fizycznych i psychicznych, wiek poszkodowanego, trwałość następstw zdarzenia czy postawę sprawcy szkody. Podkreślenia także wymaga, że korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądzonego zadośćuczynienia uzasadnione jest tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji przy ustalaniu tejże sumy nie uwzględnił wszystkich istotnych okoliczności mających wpływ na rozmiar krzywdy, ewentualnie przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2000 r., II CKN 651/98). W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy wziął pod uwagę wszystkie relewantne elementy i uznał, że odpowiednią sumą zadośćuczynienia powinno być 80.000 zł, którą to kwotę nie sposób uznać za rażąco wygórowaną, nawet przy dostrzeżeniu okoliczności: braku konieczności leczenia psychiatrycznego, prawidłowego funkcjonowania powódki w rodzinie i społeczeństwie, dorosłości i posiadania własnej rodziny. Sam fakt utraty ojca, z którym powódka była silnie emocjonalnie związana, codzienne pielęgnowanie tych relacji mimo wieku oraz własnych obowiązków rodzinnych i zawodowych, całkowita nieprzewidywalność tragicznego znaczenia oraz konieczność przyjęcia na siebie opieki nad matką, stanowią okoliczności, które nie pozwalają podzielić zarzutów apelacji co do nadmierności zasądzonej kwoty.

Za słuszny uznać natomiast należało zarzut dotyczący rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo zastosował jednocześnie reguły z art. 100 k.p.c. i art. 102 k.p.c., które się wzajemnie wykluczają. Skoro uznano, że właściwe będzie stosunkowe rozdzielenie kosztów, zasadę tę należało zastosować konsekwentnie. Powództwo zostało uwzględnione w 75%, a zatem powódce należy się zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 2708,50 zł $[(5417 \times 75\%) - (5417 \times 25\%)]$. Nieskuteczny natomiast, wobec nieuwzględnienia apelacji co do meritum, okazał się zarzut dotyczący obciążenia strony pozwanej nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podst. art. 386 §1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, które po stronie powódki ograniczyły się do wynagrodzenia radcy prawnego przyjęto art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz §2 pkt 5 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za radców prawnych (t. jedn. Dz. U.

z 2018 r., poz. 265). Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę, że powódka uległa w swoim żądaniu jedynie w niewielkim zakresie.

SSA Rafał Dzyr SSA Marek Boniecki SSO Izabella Dyka